

ארבעה סיפורים קצרים

ישר לקבר

לפני כחודש, בגלל אזכרה שהוזמנתי אליה, הגעתי לבית הקברות בחולון, ששמו הרשמי, תל אביב דרום.

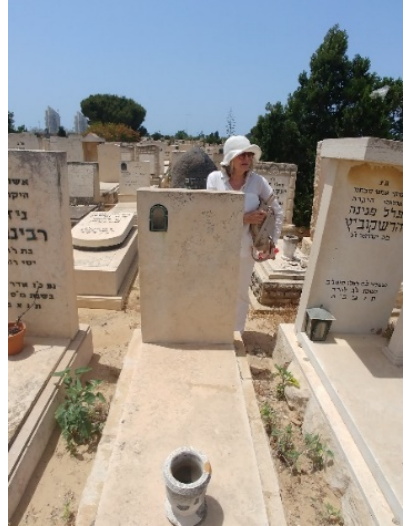
בבית הקברות הזה קבורים הורי יותר מארבעים שנה. בדמי ימיהם מתו, היא בדמי ימיה והוא בדמי ימיו. אבל אין הם קבורים זה ליד זה כפי שנהוג לקבור היום, כיאה וכנאה אולי, אלא מרוחקים, כל אחד בקברו הוא. אולי למען שלום בית, שם בעולמות הנצח. היא בגוש 6, אזור 3, הוא בגוש 3 אזור 7, שורת הקבר של שניהם דווקא זהה, שורה 24. יד המקרה הייתה בדבר

מה כל זה אומר עלינו, עלי ועל אחי, ילדיהם. אולי רק שהיינו צעירים והמומים ומבולבלים וחסרי גרוש על התחת, אולי ואולי לא.

עלי להתוודות, שלא לעיתים קרובות אני מגיעה לקברי הורי, טכסים, בתי קברות, אבני מצבה - זרים לי, חכמת עגל מלומדה, אני שם, כך עושים כולם, כך צריך, כך נהוג. אני עומדת מול המצבה כמו פוץ, לא זו בלבד שהאבן אינה נוגעת לליבי, אלא אני מתמלאת ניכור, כעס, אני נאטמת, דבקה באבן. אני אבן.



אבן, לא אבא, ואף על פי כן בית-הנר עקור ולא לראשונה והאותיות דהו



אבן, לא אמא, אבל לפחות לא עקרו את בית-הנר

אין לי מושג למה, אולי תרגיל עושה לי כאן הנפש, תרגיל בהגנה עצמית, יעידו מביני דבר. מי יודע, אולי טראומה שאי אפשר לחזור אליה, פרידה שכאבה מדי, פחד מוות, יהנהן פסיכולוג מזדהה. לו הפתרונים.

עובדה, אני ממצטת להגיע לקברי הורי. אבל כשאין זה נוגע לקרובים לי ביותר, אני דווקא נהנית לבלות בבתי קברות, אני אוהבת אותם כשמזג האוויר נוח, כשאפשר לשמוע את השקט ואת הרוח מרשרשים בין העלים, בבתי הקברות שעצים מתנשאים שם לגובה. מה שלא קורה במרבית בתי הקברות בארץ, רק בעתיקים שבהם, או בבתי הקברות בארצות שהגשם פוקד אותן יותר.

אצלנו, בבתי הקברות העירוניים, אנחנו קוברים היום את מתינו כשהרווח בין קבר לקבר, מזכיר את המרחק בין מושבי מטוס במחלקת תיירים או את זה שבין הכסאות בבתי הקולנוע. כשהריאות נושמות צפיפות, המחשבה לא שטה.

אבל מה, כבר הגעתי, כבר הייתי שם בבית הקברות שבו קבורים הורי, אז מה, לא אגש לקבריהם. התחלנו ללכת לכיוון, גיסתי ואני, ואף על פי שהייתה לנו כתובת מדויקת של הקברים, התברברנו גם הפעם, כמו שאני מתברברת תמיד. אחורה פנה. החלטנו לחזור למשרד בית הקברות ולקוות שיהיה עדיין פתוח, למרות צהרי יום השישי. המשרד היה רחוק, השמש להטה והלהיטה את גושי השיש, כמו שהיא אוהבת, צבעה את האוויר בריצודי צבע שקופים, שרקדו לנגד עינינו, סימאו את המבט.

הנחמד שקבל את פנינו במשרד הציע לשתות מים קרים ושאל, אם יש לנו סמרטפון ואם אנחנו יודעים את שמות הקבורים.

"בטח, מה זאת אומרת, יש עוד היום אנשים שאין להם סמרטפון?!? הוא ביקש את הסמרטפון ותוך דקה הייתי מחוברת, הפעם למתים שלי. Gravez, הוויזו של ה-graves קוראים לאפליקציה, ישר לקבר היא תוביל אותי, עלי רק לבחור, אם ברכב ואם ברגל.

ברגל בחרנו, ומהאפליקציה דיברו אלינו. לא, לצערי, לא המתים, קולות אחרים, זרים הורו לנו את הדרך.

קודם, כשהקלדתי את שם אבי ואמי, קיבלתי על מסך הסמרטפון את צילום שני הקברים. את כתובתם המדוייקת, גוש, אזור, חלקה וקבר ואת תאריך מותו של כל אחד, תאריך עברי ולועזי. מיד ראיתי, שמקבר אבי שוב עקרו את בית הנר.

שמעתי שכך זה מתנהל בבתי הקברות שלנו. לפעמים כשחסר לקבלן בית-נר למצבה חדשה, הוא עוקר ישנה ומשתמש בה לקבר החדש. מילא, נחמתי את עצמי, במנילה שבפיליפינים המצב עגום הרבה יותר, במלאות חמש שנים למות יקירך, אם אינך מחדש את חוזה הקבורה ומשלם דמי שכירות לקבר, המת מוצא מקברו, וקוברים אחר במקומו, שקרוביו כן שילמו בעבורו.

וחזרה למראה העיניים בבית הקברות תל אביב דרום, על שתי המצבות של הורי דעה צבע הכתוב. מה שהצית ביתר שאת את רגשות האשמה וסחט ביני לבין עצמי הבטחה לביקורים תכופים יותר ולשיפוץ המצבות. האיש שעל המשרד הציץ בצילום המצבות ומיד המליץ, שבלחיצת כפתור, הנה פה, אפשר להזמין את השיפוץ הנדרש.

"לא", הציע אחי, "נגייס את הילדים, נעשה את זה לבד."

אבל לא על כך רציתי לספר, אלא על ה-Gravez האפליקציה, שתוביל אתכם ישר אל הקבר, האפליקציה שתחבר אתכם למתים שלכם. אני מחכה לשלב הבא, לאפליקציה שבאמת תחבר אותי למתים שלי, לא רק באופן סמלי, אלא שהם יובילו אותי לקבר בעצמם ובדרך וגם כשנגיע לקבר, נוכל לשוחח. בעצם, שבכלל נוכל לשוחח בניחותא, הגיע הזמן אחרי שנים רבות כל כך. אם לא בימי יקרה הדבר, ואם אהיה כבר בין שוכני עפר, זכרו להתחבר אלי, כשסוף סוף תקום ותהיה האפליקציה.

אגב, קראתי בגיליון מס. 47 של "גג", שבכפר הקטן אוטסוצ'י ביפן, שהיה חלק מאזור שאירעו בו רעידת אדמה וצונמי שחילו במחטף כ-16,000 בני אדם, אחד מתושבי הכפר שאיבד את בן דודו, בנה בגינת ביתו תא טלפון, כדי שיוכל להתקשר אליו כשיתגעגע. תא זה היה למוקד עלייה לרגל ליפנים שאיבדו את יקיריהם. חנה גרנות, ששכלה את בנה דרור, הרימה את השפופרת, ניסתה וכתבה על כך שיר, קראתי אותו. פיתחו כאן את הקישור, קראו את השיר והביטו בתא הטלפון. צמרמורת מובטחת.

<http://online.flipbuilder.com/ameb/ijbc/mobile/index.html#p=116>

השניים מהרמזור

שנים עברו, חברים התחלפו בחיי - גם ובגלל שבחיתי לגור לבד.

ניסיתי לשכנע לא מעט מחבריי לגור סמוך לי, יחד אבל לחוד, שנהיה שכנים. נכשלתי.

ההחלטה הזו קבעה לא מעט את אורח חיי ואת אורכן של אהבותיי.

לא אחת כשהבדידות זחלה לי בין הכריות, תהיתי, אם עלי להמשיך לדבוק בהחלטה.

דמיינתי לי בערגה את חיי הזוגות סביבי, אבל מיד ראיתי את השיממון שזוהל שם, את הקיבעון, את המגרות שבתוכן מתנהלים חיייהם. הקשבתי לבדיחות הקרש על חיי הנישואין, בדרך כלל מפי הבעלים, אבל חשבתי גם על הבטחון שהקרבה והשנים נוסכים עליהם, על העיוורון הנח, שמספק הקשר המסורתי, על הידידות, אפילו על האהבה הזאת של חיי היום יום, חשבתי, שמי יודע, שאולי, שהיא... בקיצור לא אחת תפסתי את עצמי מקנאה.

לא ייתכן שאנשים רבים כל כך, ודאי חכמים וטובים ממני, אינם יודעים מה טוב. אף שאני הצצתי בנישואין ונפגעתי, יש בהם או במגורים המשותפים משהו שלא ראיתי. אני היא העיוורת.

מצב רוח כזה של קנאה היה מנת חלקי, כשבדרך בית לחם, נפל מבטי על זוג מבוגר, נאה למראה, לבוש כהלכה, שצעד לפניי אַנְגָ'ה. למרות שלא ראיתי עדיין את פניהם, שמתי לב לאיזו זקיפות קומה של השניים, לתמיכה, לגאווה על היחוד, שקרנה מהם אפילו מאחור, נגעה בי.

נדמה היה לי, שהשניים יצאו זה עתה מבניין קופת-החולים משמאלנו. איזה יופי, איזו דאגה הדדית, חשבתי, ומיד התגלגלו בראשי תמונות על איך זה יהיה, כשאני אודקק לעזרה. נראה אותך חכמה אז.

התקדמנו לעבר הרמזור שברחוב רבקה, הם לפני, אני ומחשבותיי מאחור.

דתיים, ציינתי לעצמי. אמנם קצב ההליכה שלי היה מהיר משלהם ורק מספר מטרים הפרידו בינינו לרמזור, אבל האטתי כדי להשתהות עוד קצת מאחוריהם, הזדמנות לגעת בעקב האכילס שלי, להתאכזר קצת לעצמי.

חצינו את חלקו הראשון של הכביש, עצרנו על אי התנועה, אור הרמזור התחלף לאדום.

אין לי מושג איך ולמה, אבל האישה כמו קלטה את מחשבותיי, הפנתה אלי מבט לאחור.

לא פענחתי את מבטה, אור הרמזור לא מהר להתחלף, ובראשי חלפו תמונות של חיי נישואין אידיליים, הם ודאי לא הרימו קול זה על זה, כבוד הדדי זה העיקר, כמה ילדים יש להם? הילדים בירושלים? ודאי בערב שבת נפגשים כולם אצל ההורים, גם הנכדים, נו, ובחופשות? לאן הם נוסעים לחופשה? ובפסח, איזה שולחן סדר ערוך, ארוך. ובראש השנה ובחנוכה. איזו שמחה.

אמריקאים? יש הרבה מהם בבקעה.

ישראלים?

ילידי הארץ?

לא, לא לפי המראה. אבל נדמה לי, ששמעתי בפיהם עברית. אנגלית ודאי לא שמעתי.

כמה זמן הם נשואים?

היו שם משברים או שהכול היה חלקי? הם בכלל ראויים, האם הרוויחו את הקנאה האווילית שלי?



שאלה גררה שאלה, גררה תהיה, גררה עוד תמונה והרמזור בשלו, סירב להתחלף, עדיין עמדתי מאחוריהם.
פתאום, שניה לפני שהתחלף הרמזור, תקיעה, תרועה, תקיעה, שמעתי נפיחה מתמשכת, ארוכה, משורשרת, קולנית... הרמזור הוריק.
לא זכור לי כרגע, מה השיג קודם את עיניי, מבטה של האישה שהוגנב לעברי, לבדוק, אם שמתי לב, אם שמעתי, או המרפק הגוער לצלעותיו של הבעל.
בבת אחת פרחו לה הקנאה, אבל את הצחוק לא הצלחתי להחניק.
השתדלתי.

עט

הקיץ עדיין לא הגיע, אבל הוא הזיע והסריח כמו הומלס, כמו שהוא תמיד מזיע. אין לי מושג מה שמו, אף פעם לא שאלתי.
הוא מגיע לפעמים. כשדלת הסטודיו סגורה, הוא מצלצל בפעמון. ואוו, בטח קליינט בפתח, אני רצה לפתוח, ומגלה שאין שם אף אחד. אני יוצאת החוצה לראות, מי צלצל וברח, ואז לאכזבתי, אני רואה אותו ממול, נשען על עץ. אנגז'ה איתו.
"ששלום," הוא מצליח לומר, קצת מגמגם, קצת מתנצל, ואני מקללת בשקט, בכל זאת לא נעים לפגוע.
אני יודעת מה הוא רוצה, זו לא הפעם הראשונה שהוא מגיע, תמיד מכיוון העיר העתיקה, משמאלינו. קצת מפגר, אבל מתמיד.

אח שלי הרגיל אותו, הוא בא לסטודיו, מצלצל, פותחים לו, אם חם הוא שותה מים, אם קר, אחי מכין לו קפה. אחי אוסף כאלה, חתולים בעיקר, אבל גם מסכנים, הוא הטוב, בירושה בא לו מאמא שלנו, אני מקללת בשקט. לא יודעת ממי זה בא לי בירושה.

לפעמים הוא משתהה בסטודיו, מתיישב, שותה את הקפה שלו או את המים בפנים, בנחת. אני מחכה שיעוף כבר, תמיד הוא מוציא אותי משגרת העבודה. אבל לא בשביל המים ולא בשביל הקפה הוא מגיע, הוא מחכה, בשקט, בדרך כלל אינו מדבר, קשה לו לדבר ובעברית קשה לו שבעתיים, כשהוא אומר איזו מלה, לא רק הפה, כל הגוף מתעוות לו. הוא רוצה כסף.

כשאחי לא בסטודיו, אני יוצאת אליו, נותנת לו את הכסף הקטן, שיש לי באותו יום בארנק, מקללת בשקט, ומתמלאה ייסורי מצפון על הרע הזה, מאיפה זה בא לי.

כשאחי בסטודיו זה סיפור אחר. היום הוא הגיע, דלת הסטודיו הייתה פתוחה, שנינו ישבנו מול המסך, עשינו הפסקה, צפינו ב"דלת ברזל אחת", סרט דוקומנטרי על איומי ההמון המצרי על השגרירות הישראלית בקהיר.

הוא נכנס, התיישב מול המסך, והצליח לשאול, מה זה, איפה.

אמרתי שזה בלאגן, פאודה, מְנוּמָן, שנתיים אני כבר לומדת ערבית, הוא נרגע מיד.

הכנתי לו קפה, "נס קפה מע סוכר ומע חליב."

הוא צפה אתנו בסרט, שתה את הקפה, הפך ניירות על השולחן, הסתכל בהם, כאילו כלום. לקח עט, שיחק בו, מבטי לא הרפה ממנו, אבל עשיתי עצמי כלא רואה. הוא שיחק בעט, הוסיף לסובב אותו בכף ידו, הסתכל על הפירמה, מבטי לא הרפה ממנו, הוא הביט בי רגע בגניבה, טעה לחשוב שאיני מסתכלת, הכניס את העט לכיס.

הרצון להיות נחמדה כמו אחי, נטש אותי בבת אחת, "עלא טאולה", צעקתי, מוצאת את המלים המועטות שבפי בערבית, "אל קלם, חטטו עלא טאולה ורוח מן הון.!"

הוא חיך אלי, חיוך תמים למדי, מתעוות, "אהה?", שאל כלא מאמין.

"אל קלם עלא טאולה, יא חביבי, ואסא רוח מן הון. הדא מוש מניח!"

הוא הבין, יצא. נעלב או שכך נדמה לי.

אחר כך אחי סיפר לי, שזו לא הפעם הראשונה, שהוא מנסה לסחוב עט.

"מה לעשות, יש לו חולשה לעטים".

"מפגר, מפגר, אבל איזה חרא," אני פולטת.

על המסך, המון מצויד במשורים, מקדחות ומוטות ברזל פרק את גדר השגרירות. מתח, אף שאני רואה את הסרט כבר פעם שנייה.

אליעזר לב ציון, התייה?

אליעזר לב ציון?

האם מישוהו יאמין לי, שקיים איש כזה, שהוא חי, שהיה אמיתי, שאני מאמינה, שאינו בדיה, אינו תעתוע.

אלי עזר לב ציון, יעזור לו אלוהים. יעזור לי להבין.

אלי עזר לב ציון.

איך הוא הגיע לשם כזה.

מתי החליט להיקרא כך. ברור לגמרי, שאמא שלו לא קראה לו כך בהיוולדו, אליעזר לב ציון.

שם גבוה כל כך, מיתי, מהאולימפוס. פתטי.



בית קפה ירושלמי

מה פתאום מיתי, מה פתאום אולימפוס, לא זה ההקשר. מדובר ברקע אחר, בתקופה אחרת. מדובר בחלום, חלום של פזורה, חלום של גלות, חלום של מיליוני לבבות, חלום של עם, מאות, אלפי שנות געגועים וערגה מקופלים בארבע המלים בתריסר האותיות. בטח היה איזה שישקע, שליח, פונקציונר, פקיד בכיר, מאכער, שינו את שמו אז, כששינו שמות.

אבל איך הוא חי עם שם כזה. איך הוא הלך לקניות, אלי עזר לב ציון, איך עשה אהבה עם משא כזה אלי עזר לב ציון, או נכון יותר, איך יכול היה לעשות אהבה, אלי עזר לב ציון. איך הוא חי בקטנות, אליעזר לב ציון.

כמה זמן הוא חי עם שם כזה. מה רחש סביבו, כשאמר את שמו, מה אמרו על זה הבריות. כהציג את עצמו, מישוהו בכלל שם לב לשמו, למשמעותו. האם הוא עדיין מפרק את שמו כל פעם מחדש לארבע מלים נושאות משמעות, או שמרוב חזרות, התרגל. איך קוראים לילדיו של אלי עזר לב ציון.

הנה הוא בלילה חורפי אביך, ראשו צף פתאום ברמזור, מבעד לחלון מיני מיינור מצ'וקמקת צעק אלי, "אלי עזר לב ציון, את ודאי תחשבי שאני משוגע, אני באמת קצת מטורלל, אעצור פה בצד," הצביע לכיוון המזרחה, "למה ללכת ברגל בשעה כל כך מאוחרת?"

האור התחלף ברמזור, מיהרתי לחצות את הכביש, כשהוא צעק משהו שלא שמעתי. כשהייתי על המזרחה שממול, המיני מיינור האטה בעקבותיי.

ראיתי אותו. את היית עכשיו בסינמטק, בסרט הפולני, סרט נון קונפורמיסטי, למה שתלכי ברגל בשעה כל כך מאוחרת?"

"השארתי את המכונית ליד הבית," התעשתתי, "רצייתי ללכת ברגל!" עניתי לקול, בלי לראות את הפנים המדברות אלי מבעד לחלון של הקופסה העתיקה. וכבר ראיתי לנגד עיני, מחסנים של ענתיקות, גווילים, ספרים מעלי אבק, בגדים שיצאו מהאופנה, שמאטעס, רהיטים, חלקי מתקנים, מכשירים, ברגים חלודים, רגלי שולחן, מוטות, השד יודע למה שמשו פעם, "אבל יום האישה היום," הוא המשיך, "אסיע אותך הביתה, יש היום רוח כזאת, לא נעימה, יום האישה היום, חבל, אישה כמוך, לבד, כמעט בחצות, היכנסי בבקשה..." הוסיף להפציר בי, ואני פתחתי את דלת המכונית וכבר ישבתי בקופסה הנוסעת, חישבתי סיכונים.

"לאן?" שאל. בלי לענות היטבתי את הישיבה, חיפשתי את חגורת הבטיחות, "את לא חייבת לנעול אותה, ממש לא צריך להדק, שיהיה לך נוח." מצאתי את האבזם, חגרתי ונעלתי למרות דבריו.

"לאן?" חזר על השאלה, "מה דעתך שנשתה כוס יין לכבודך, שהרי גם את נון קונפורמיסטית, הנה, עובדה, פגשת זקן מטורלל ולא נבהלת, נכנסת למכונית, אז בואי נשתה לכבודך, לכבוד יום האישה, לכבוד החיים. ככה..."

הסכמתי בניע ראש.. הוא הסתובב במקום, פנה לעבר גיא בן הנינום, שיעצור, שלא נפול, התפללתי: על שפת המזרחה, בדקה התשעים, הבלמים חרקו, ניצלנו. בתגובה לעצירה החדה, נטה גופי קדימה. הקופסה נעצרה. יכלה שלא להיעצר, יכולנו להיזדרר לגיא, להתהפך, להיות קורבן למולך, לטיפשותי. בבית הקפה בסינמטק, הכיסאות הונחו הפוכים על השולחנות. המלצרים הצטופפו סביב אחד השולחנות, אחת המלצריות ניגבה ידיה בסינר. "המטבח כבר סגור," אמרה, אבל אפשר לשתות משהו על המרפסת. על המרפסת, אף שרוב השולחנות היו ריקים, ערכנו את טכס בחירת השולחן, הפור נפל על השולחן הדרומי, האחרון בצד ימין.

"יש יין חם?" שאל. ענו לו, שיש רק סיידר חם עם אלכוהול, אישרתי.

"שיהיה," אמר. "נו אז ספרי לי על עצמך, מה את עושה, אני מבין, שבבית לא מחכה לך איזה איש, את יכולה להיכנס סתם כך לשתות יין ואת לא מפחדת מזקן מטורלל," התחיל לחזור על עצמו, בלי להשאיר לי שהות, "את יודעת," המשיך, "אני את ההתחייבויות שלי גמרתי, גמרתי את החובות שלי למדינה, לצבא, לעם ישראל, לנשים שהיו לי, לילדים, היום אני סוף-סוף יכול להרשות לעצמי להיות אני, אלי עזר לב ציון".

בן כמה הוא, תהיתי, כשהגיע לתודעתי המבטא היקי שלו.

"יקה?"

"כן, אבל לא ממש, נולדתי בברלין. כשהייתי צעיר מאד ברחנו לצרפת. דרנסי, את שואלת, לא, לא דרנסי, אם דרנסי, לא הייתי פה, אמא שלי ואחי הגיעו לשם, נו, ואני זוכר, שנגמרה המלחמה והייתי בחיים, בן שמונה עשרה, באותה מידה יכולתי שלא להיות בחיים, אז באתי לפה, אבל קודם קיבלתי תפקיד, כי ידעתי שפות, הטילו עלי לאסוף ילדים יהודיים מכל מיני מקומות, מה אני נכנס לזה פתאום ביום האישה. אכפת לך אם אעשן?" (אז עדיין מותר היה לעשן בבתי קפה).

הוא קם מהשולחן, קד לאישה בשולחן הסמוך, אמר איזה דבר על יום האישה וביקש ממנה סיגריה. הברונטית הודתה על הברכות ופתאום אני, שהוגדרתי כנונקונפורמיסטית, נבוכותי, חזרתי לריבוע, בורגנית מצויה, כעסתי על עצמי, עליו, מה הייתי צריכה את זה באמצע הלילה, הייתי צריכה לסרב להזמנה, לא לצאת מהשריון, פחדנית מצויה, הטפתי לעצמי, הוא היה הוא, או שעשה הצגה. כרגיל, גם וגם, חשבתי..

"נותרתי בחיים עם חברה ששרדה איתי, היא החליטה להישאר בפריז, רצתה. להתחתן, רצתה חמישה ילדים. עד היום היא בפריז, יש לה שם חמישה ילדים, בדיוק כפי שחלמה שיהיו לה. כולם גרים קרוב אליה. אף אחד לא מאמין לי, כשאני מספר, שהיה לי הכבוד לשבת בבית קפה עם ההוא, ג'אנגו ריינהארט," (לפחות שלוש פעמים חזר על שמו של הנגן\מלחין המפורסם), "אבל החלטתי לעזוב את פריז, להגיע לכאן, לא משנה מה, את הילדים שלי רציתי לגדל פה בארץ, גם אם לא יהיה להם לחם, מכאן אף אחד לא יגרש אותם, הם יוכלו להגן על עצמם.

"אז באתי, אבל קודם הטילו עלי משימות, כך שהגעתי רק ב-48. התחתנתי, הולדתי ילדים, התגרשתי, התחתנתי שוב, ושוב התגרשתי, אני מיודד מאוד עם אשתי לשעבר, אנחנו חברים טובים, יש לי נכדים, היום אין לי דאגות. לצרות לא צריך לדאוג, בלאו הכי הן באות, אם נדאג ואם לא".

נדמה לי שאחרי כוס הסיידר, ביקשתי שיסיע אותי הביתה, הוא התקשר מספר פעמים, שלח מכתב או שניים, מיילים עדיין לא שלחו אז.

אני לא זוכרת מתי ואיך נפסק הקשר ואיך כרגיל לא שאלתי את העיקר.